

การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

THE DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY COMMUNITIES' AGRO-TOURISM STRATEGIES BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY IN LAMPANG PROVINCE

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์*

Silawat Chaiwong

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง 2. เพื่อศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยเลือกพื้นที่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนประกอบอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรม เพาะปลูกพืชเมืองหนาว เช่น กาแฟพันธุ์อาราบิก้า แมคคาดีเมีย (Macadamia) ลูกพลับ บ๊วย ชา เสาวรส ต้นโสม สมุนไพร สหรัย และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงเข้ามาให้ความรู้ด้านการเกษตร เนื่องจากอากาศที่หนาวเย็นและมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชฤดูหนาว

จากการศึกษาในด้านสภาพบริบททางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาถึงด้านการเข้าถึง โดยพบว่ามีเส้นทางที่อำนวยความสะดวกให้สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีป้ายบอกทางตามเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ชุมชนยังได้มีรางวัลที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน สามารถนำมาพัฒนาเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว รวมถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นของฝากของที่ระลึก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

สำหรับการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมจากการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการศึกษาทำให้สามารถพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

* อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this study, entitled “The Development of Participatory Communities’ Agro-Tourism Strategies Based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Lampang Province”, aimed to investigate the situations and the development of the participatory communities’ agro-tourism based on the philosophy of sufficiency economy in Lampang Province. This study focused on both the qualitative and quantitative researches. For research methodology, Mae Chaem village, Muang Pan District, Lampang Province was used as the targeted area, which was covered with different agro-tourism sites with emphasis on the philosophy of sufficiency economy. In addition, planting crops with its good climates such as Arabica coffee, macadamia, persimmons, peaches, teas, passion fruits, ginsengs, herbs, weeds, etc. was mostly found in terms of the villagers’ main occupation and the royal project’s academic trainings were supported.

According to the accessibility of agro-tourism contexts, it showed that not only were tourist routes with its tourist signs facilitated, but also the villagers’ awards were guaranteed for such a village’s tourist attractions. Local products were mainly used as souvenirs, and interesting tourism activities were also provided for tourists’ travelling purposes.

Regarding to the investigation of agro-tourism situations, it showed that the participatory communities’ agro-tourism based on the philosophy of sufficiency economy was divided into two major strategies: 1) Strategies for agro-tourism cooperation based on the philosophy of sufficiency economy in Lampang Province, and 2) Strategies for the development of agro-tourism facilities based on on the philosophy of sufficiency economy in Lampang Province.

Keywords: The Development of Participatory Communities’ Agro-Tourism Strategies, The Philosophy of Sufficiency Economy

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็ง ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รวมทั้งสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

และการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมืองเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรู้” ในการพัฒนาต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบ เป็นไปตามลำดับ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน¹ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เสริมสร้างความรู้ด้านการเกษตรควบคู่กับการพักผ่อนและความบันเทิง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสัมผัสกับวิถีชีวิตเกษตร ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตรที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งสามารถซื้อหาผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน กลับสู่ภูมิลำเนา² ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาคเหนือตอนบน มี 8 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่านได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 5 ประเด็น³ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้แก้ไขปัญหาสังคมภาคเหนือ 2) การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนภาคเหนือสู่ประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงและอินโดจีน 3) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนของภาคเหนือ 4) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การพึ่งตนเอง และการจัดการพื้นที่เมือง ชนบท พื้นที่สูงและชายแดนภาคเหนือ และ 5) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบและกลไกบริหารเป็นภูมิคุ้มกันและสร้างความมั่นคงของท้องถิ่นและจังหวัดภาคเหนือ

จังหวัดลำปางมีแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้ทำการศึกษาบริบทและศักยภาพของจังหวัดตามกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และได้กำหนดวิสัยจังหวัด “นครแห่งเซรามิกและหัตถอุตสาหกรรม สู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมวิถีลำปางเชื่อมโยงสู่ประตูอาเซียน” เกษตรสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดลำปาง ทั้งกระบวนการผลิต การบำรุงรักษา การลดใช้สารเคมี การนำผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค ภาคการค้า โดยเน้นความปลอดภัย คุณภาพมาตรฐานก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างรายได้ และอยู่ในสังคมอย่างผาสุก และทำให้เกิดศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวในทุกมิติ โดยเน้นการบูรณาการ การพัฒนา การอนุรักษ์และส่งเสริมให้ใช้ทุนทรัพยากรของจังหวัดให้มีประสิทธิภาพให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน คงอยู่กับจังหวัดลำปางอย่างต่อเนื่อง และจะส่งผลให้การท่องเที่ยว สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและ

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ดพ.ศ. 2555-2559, (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2555), หน้า 1.

² สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ 27 เมษายน 2557. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.tourism.go.th. [5 มิถุนายน 2558].

³ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การวิจัย พ.ศ. 2555-2559 : ภาคเหนือ, (กรุงเทพมหานคร: 2554), หน้า 1-6.

ความมั่นคงและเน้นการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อหนุนเสริมศักยภาพการให้บริการประชาชนให้บรรลุตามความต้องการในการพัฒนาจังหวัด⁴

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้มีความจำเป็นในการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่ เพื่อแก้ไขพื้นที่ที่ยังขาดองค์ความรู้และกระบวนการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีและเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยเหลือ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับศึกษาความต้องการและลักษณะสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ศึกษาลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ไร่สตอเบอร์รี่ ไร่กาแฟ ไร่ชา สวนสวนลำไย และสวนอาโวคาโด สวนเกษตรผสมผสาน และการปลูกข้าว เป็นต้น ถือว่าอาชีพหลักและอาชีพเสริมของชาวบ้านในพื้นที่ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง และหากได้รับโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จะช่วยให้มีรายได้กระจายสู่ชุมชนเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเป็นกลไกหนึ่งในการรองรับสินค้าทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี รวมถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาถึงแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและควรค่าแก่การสร้างนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมทั้งการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องมือการสร้างรูปแบบร่วมกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ข้าราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการเกษตร จำนวน ๒ คน ได้แก่ ตัวแทนจากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง และตัวแทนจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองปาน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.2 ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 10 คน ได้แก่ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน ในอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ผู้ให้ข้อมูลหลักสองกลุ่มนี้ ได้แก่ ข้าราชการ และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

⁴ สำนักงานจังหวัดลำปาง, แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา (พ.ศ. 2557-2560). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.Lampang.go.th. [5 มิถุนายน 2558].

1.3 ประชาชนในชุมชน จำนวน 10 คน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ

1.4 ผู้ประกอบการ จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ที่ทำการเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ฯลฯ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

1.5 นักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

1.6 ผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยว จำนวน 7 คน

2. การสร้างเครื่องมือการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการกำหนดหัวข้อคำถามสำหรับการสนทนา และสามารถสัมภาษณ์ในเชิงลึกได้ทันทีเมื่อพบข้อมูลที่น่าสนใจและตรงกับประเด็นที่กำลังศึกษา และใช้วิธีการระดมสมองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สืบค้นพื้นที่เป้าหมายเพื่อสังเกตข้อมูลต่าง ๆ
3. ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการสัมภาษณ์
4. สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นไว้อย่างกว้าง ๆ
5. สร้างความคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งกำหนดวันเวลาเก็บข้อมูล
6. ลงมือเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้น ได้แก่ กรอบการสัมภาษณ์ และใช้เครื่องบันทึกภาพและเสียงใช้ในการบันทึกข้อมูล
7. นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล พร้อมทั้งนำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย เพื่อรับคำแนะนำชี้แจงให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
8. นำข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่แล้วนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2.2 แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

โดยได้นำคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสามารถยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลัก และ 34 ตัวชี้วัด และแต่ละองค์ประกอบหลักได้ถูกกำหนดให้มีความสำคัญเท่ากัน หรือคิดเป็น ร้อยละ 25 เท่ากัน ตามตาราง ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบหลัก	คะแนนเต็ม
1. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	25
2. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	25
3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	25
4. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว	25
รวม	100

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนองค์ประกอบหลักในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลอดภัย

การแปลความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดีเยี่ยม มีคะแนนรวม ตั้งแต่ 81 คะแนนขึ้นไป
 2. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดีมาก มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง 71 - 80 คะแนน
 3. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับดี มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง 61 - 70 คะแนน
- * ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ มีคะแนนรวม ต่ำกว่า 61 คะแนนลงมา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) และได้ใช้วิธีการสังเกต และการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยจะสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่กำลังศึกษาและบันทึกข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เป็นเครื่องมือที่เก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการกำหนดหัวข้อสำหรับสัมภาษณ์พูดคุยกันกับผู้ให้ข้อมูล และสามารถสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้ทันทีเมื่อพบข้อมูลที่น่าสนใจและตรงประเด็นที่กำลังศึกษา โดยมีแนวคำถามให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นด้วย

2. แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยได้นำคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร⁵ ทั้งนี้ ในการวัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้นั้น ควรมีแนวทางการ เพื่อสามารถยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 4) ศักยภาพการดึงดูดในของแหล่งท่องเที่ยว แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาและนำผลการบันทึกไว้เพื่อประโยชน์ในการตั้งคำถามเพิ่มเติมหรือในกรณีที่ต้องการข้อมูลในเชิงลึกนอกเหนือจากแบบสัมภาษณ์

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ได้มาดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ใช้วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การทำมาหากิน ความเป็นอยู่ในสังคม ฯลฯ และวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแยกเป็นประเด็นที่ค้นพบออกเป็นส่วนตัวๆ ซึ่งจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ผลการศึกษา

1. ด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดลำปาง มีอาณาเขตติดกับเขตจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ และนับถือผี ประกอบอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรม เพาะปลูกพืชเมืองหนาว เช่น กาแฟ พันธุ์อาราบิก้า แมคคาดีเมีย (Macadamia) ลูกพลับ บ๊วย ชา เสาวรส ต้นโสม สมุนไพร สำหรับ และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงเข้ามาให้ความรู้ด้านการเกษตร เนื่องจากอากาศที่หนาวเย็นและมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชฤดูหนาว โดยผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกมากที่สุด คือ กาแฟอาราบิก้าและใบชา พบเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของบ้านแม่แจ่ม คือชาวบ้านมีจิตใจที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐาน สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพัก จะได้รับการต้อนรับดูแลเปรียบเสมือนคนในครอบครัว จะได้เรียนรู้วิถี

⁵ สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว. ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.tourism.go.th, [5 มิถุนายน 2559]. หน้า 38 – 50.

ชีวิตในหลาย ๆ แง่มุม ทั้งวิถีชีวิตชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร การปลูกพืชเมืองหนาว

จากการศึกษาในด้านสภาพบริบททางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาถึงด้านการเข้าถึง โดยพบว่าเส้นทางที่อำนวยความสะดวกให้สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีป้ายบอกทางตามเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภายในชุมชนยังพบร้านค้าสะดวกซื้อที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ ชุมชนยังได้มีรางวัลที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน สามารถนำมาพัฒนาเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวได้ ในสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวพบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นอาชีพของชุมชน ที่สามารถนำมาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ทางชุมชน ยังได้มีการจัดประชุมเพื่อหารือด้านการจัดการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้ ยังได้พบด้านเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบถนนสองช่องทางและบางช่วงพบบริเวณไหล่ทางค่อนข้างแคบเป็นบางช่วง นักท่องเที่ยวจึงอาจจะต้องใช้ความระมัดระวัง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบร้านค้าจำหน่ายสินค้า ป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายในชุมชน สำหรับด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชน ที่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในชุมชนได้รางวัลของชุมชนที่เคยได้รับ รวมถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นของฝากของที่ระลึก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนพบการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการประชุมหารือ เพื่อการจัดการวางแผนการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ในการประเมินเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพทางการเกษตร ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้าน ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว โดยพบผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ในภาพรวม สำหรับการประเมินทั้ง 7 ชุด คะแนนเต็ม 700 คะแนน ได้ 504 คะแนน ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 117 คะแนนด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 124 คะแนน ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 103 คะแนน ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว 160 คะแนน

2. การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยการประเมินศักยภาพและการสัมภาษณ์ในชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค และนำไปสู่ พัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งจากการดำเนินการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและความสนใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากในชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตประจำวันล้วนเกี่ยวข้องกับการเกษตร และทุกบ้านสามารถเป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือไกด์ท้องถิ่นได้ พบความหลากหลายของพืชพรรณทางการเกษตร มีการนำผลผลิตทางการเกษตรส่งออกขายในท้องตลาด ชุมชนแห่งนี้ยังเป็นพื้นที่แหล่งการเพาะปลูกเกษตร

พื้นที่สูง และได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวง และโครงการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริโดยล้าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศึกษาเรียนรู้ทางการเกษตรแบบผสมผสาน รวมถึงการศึกษาถึงวิถีชีวิตของ ชุมชนที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกัน

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาทำให้สามารถพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ความ ร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัด ลำปาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีเป้าประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างคน ในชุมชน ร่วมกันดำเนินงาน ประชุม วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง เกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิง เกษตร เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการอนุรักษ์และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตาม แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีเป้าประสงค์ เพื่อสร้าง ความร่วมมือของคนในชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐาน และพัฒนากฎระเบียบที่ สามารถสามารถปฏิบัติร่วมกันได้

อภิปรายผลการศึกษา

ภาคเหนือตอนบน มี 8 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่านได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 5 ประเด็น ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การวิจัยเพื่อ สนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้แก้ไขปัญหาสังคมภาคเหนือ 2) การวิจัยเพื่อสนับสนุน การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนภาคเหนือสู่ประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงและอินโดจีน 3) ยุทธศาสตร์ การวิจัยที่ 3 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนของ ภาคเหนือ 4) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การพึ่งตนเอง และ การจัดการพื้นที่เมือง ชนบท พื้นที่สูงและชายแดนภาคเหนือ และ 5) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การวิจัยเพื่อ พัฒนาระบบและกลไกการบริหารเป็นภูมิคุ้มกันและสร้างความมั่นคงของท้องถิ่นและจังหวัดภาคเหนือ ทั้งนี้ จังหวัดลำปางมีแผนพัฒนาจังหวัด(พ.ศ. 255๗-2560)⁶ ได้ทำการศึกษาบริบทและศักยภาพของจังหวัดตาม กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และได้กำหนดวิสัยจังหวัด “นครแห่งเชรามิกและหัตถอุตสาหกรรม สู่ เกษตรสร้างสรรค์ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมวิถีลำปางเชื่อมโยงสู่ประตูอาเซียน” เกษตร สร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดลำปาง ทั้งกระบวนการผลิต การบำรุงรักษา การลดใช้ สารเคมี การนำผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค ภาคการค้า โดยเน้นความปลอดภัย คุณภาพมาตรฐานก่อให้เกิด คุณภาพชีวิตที่ดี สร้างรายได้ และอยู่ในสังคมอย่างผาสุก และทำให้เกิดศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง

⁶ สำนักงานจังหวัดลำปาง. แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง (พ.ศ. 2557-2560). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.Lampang.go.th. [5 มิถุนายน 2558].

อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี (2546)⁷ กล่าวว่า สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง เพื่อแก้ไขพื้นที่ที่ยังขาดองค์ความรู้และกระบวนการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีและเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยเหลือตลอดจนช่วยให้ชุมชนมีรายได้กระจายสู่ชุมชนเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเป็นกลไกหนึ่งในการรองรับสินค้าทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย เป็นปรัชญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบ มีลักษณะพลวัต เป็นปรัชญามุ่งทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตในแต่ละช่วงเวลาเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา⁸ ทั้งนี้ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง⁹ ยังได้กล่าวถึงจุดเน้นของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการสร้างสมดุล มั่นคง และความยั่งยืนระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ ราเมศร์ พรหมชาติ (2545)¹⁰ กล่าวว่า ในการที่จะปรับตัวให้พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้หลักสำคัญในการเตรียมความพร้อมนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่มองเพียงแค่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือการเอาตัวรอดได้ในระยะสั้นๆ หรือการแก้ปัญหาใหญ่แต่ตัวเองเอาตัวรอดได้ แต่ไปสร้างความเสียหายให้กับภาคส่วนอื่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นเรื่องของ การมองการณ์โลก การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและการมีชีวิตที่ดีร่วมกันในระยะยาว

จากข้อความข้างต้นได้สอดคล้องกับผลการศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง ที่ได้ร่างยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง อันเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ร่วมกันดำเนินงาน ประชุม วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับกนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์ (2545)¹¹ ยังกล่าวว่า ทำให้เกิดการ

⁷ อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาชุมชนเกาะมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (2546), หน้า 110.

⁸ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2545-2550). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี. 2547.

⁹ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2551. หน้า 297-298.

¹⁰ ราเมศร์ พรหมชาติ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2545), หน้า 89.

¹¹ กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2545), หน้า 102.

อนุรักษ์และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และยังสอดคล้องกับ วรพล วัฒนเหลืออรุณ (2544)¹² กล่าวว่า สร้างความร่วมมือของคนในชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐาน และพัฒนากฎระเบียบที่สามารถสามารถปฏิบัติร่วมกันได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ผู้นำชุมชนควรดำเนินการจัดประชุมเพื่อการวางแผน ร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยจัดให้มีหลายภาคส่วนในการระดมความคิดเห็น อาทิ ผู้ประกอบการ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

1.2 ผู้นำชุมชนสามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานต่อไปได้

1.3 หน่วยงานภาครัฐ สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนได้ โดยสามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากการศึกษา ไปปรับประยุกต์ เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเส้นทางสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำมาสร้างแผนทางการท่องเที่ยวของชุมชนได้

2.2 ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อการวางแผนทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

2.3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

2.4 การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมของ ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

2.5 แนวทางการพัฒนาการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่จังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง

กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ

อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ราเมศร์ พรหมชาติ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาบ้าน

โป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ

จัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

¹² วรพล วัฒนเหลืออรุณ, การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเมืองฝ่ายของภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษาบ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม้วิน จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2544), หน้า 135.

วรพล วัฒนเหลืองอรุณ. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน :

กรณีศึกษาบ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2551.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559.** กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี. 2555.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2545-2550).** กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี. 2547.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. **ยุทธศาสตร์การวิจัย พ.ศ. 2555-2559 : ภาคเหนือ.** กรุงเทพมหานคร: 2554.

สำนักงานจังหวัดลำปาง. **แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา(พ.ศ. 2555-2559).** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.Lampang.go.th. [5 มิถุนายน 2558].

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว. **ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ 27 เมษายน 2557.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.tourism.go.th. [5 มิถุนายน 2558].

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว. **ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.tourism.go.th, [5 มิถุนายน 2559].

อภิรมย์ พรหมจรรยา คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบูลย์ทวี. **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาชุมชนเกาะมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. 2546.**